

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati
Syllabus Prescribed Under Choice Based Credit System
Session - 2022-2023 Semester-I

Faculty – Humanities Programme B.A. Course /Subject (Pali & Prakrit) Literature

Part- A

PREMBLE

- १) पालिही विश्वातील अतिशय प्राचिन व समृद्ध भाषा आहे.
- २) व्यक्तिमत्व विकासाच्या दृष्टीने पालि भाषा अध्ययनाचा उपयोग अनेक उपदेशातून तथागत बुद्धांनी केला.
- ३) वैज्ञानिक दृष्टीकोणातून पालि साहित्य अतिशय महत्वाचे आहे.
- ४) आधुनिक संगणकाच्या युगामध्ये जागतिक पातळीवर पालि भाषेच्या अध्ययनात अत्यंत वाढ झालेली आहे.
- ५) याचा समाजातील सामान्य वर्ग व विद्यार्थ्यांना देखील पालिच्या ज्ञानसंग्रहाचा लाभ व्हावा या दृष्टीने पालि भाषेचे अध्ययन करण्याच्या दृष्टाने अत्यंत उपयुक्त आहे.

Programme outcomes (POs)

- १) गद्य पाठाचा उतान्यांचा अनुवाद करता येईल.
- २) गद्य पाठाचा सारांश स्वतःच्या शब्दात सादर करता येईल.
- ३) पद्य पाठातील गाथांचा अनुवाद करता येईल.
- ४) पद्य पाठाचे संदर्भासह स्पष्टीकरण करून सादर करता येईल.
- ५) संपूर्ण अभ्यासक्रमाचे सविस्तर अध्ययन करून वस्तुनिष्ठ प्रश्नांचे उत्तर देता येईल.
- ६) कौशल्यावर आधारित अभ्यासक्रमाची कौशल्य प्राप्त करता येईल.

Programme specific Objectives (PSOs)

- १) पालि भाषेचे अध्ययन व अध्यापन करून भाषेबद्दल आवड निर्माण करणे
- २) पालि भाषेतील गद्य व पद्य आणि भगवान बुद्धांनी उपदेशिलेल्या वचनांचा तसेच विविध पैलूचा विद्यार्थ्यांना परिचय करून देणे.
- ३) आधुनिक काळात संगणकात पालिचा उपयोग करणे.
- ४) पालि भाषा संभाषणासाठी संभाषण, संवाद कौशल्य विद्यार्थ्यांमध्ये रुजविणे.
- ५) पालि ही केवळ प्राचिन भाषा नसून सध्याच्या काळात देखील भारतातच नाही तर जगामध्ये पालि साहित्याचा अभ्यास होत आहे.

पालि विषयामध्ये रोजगाराच्या विविध संधी

- १) पालि भाषेचा वैज्ञानिक पध्दतीने अभ्यास केला तर आपली वर्तमान भाषा समजण्यास मदत होते. श्रीलंका ब्रम्हदेश, कंबोडीया आणि लाओस येथील भाषांवर सुद्धा पालि भाषेचा प्रभाव आहे. त्यामुळेच भारतीय विद्यार्थ्यांना या देशांसोबत भारतीय संस्कृती संबंधी विचारांचे आदान प्रदान करता येईल.
- २) शिक्षक व प्राध्यापक शासकीय व निमशासकीय स्तरावर शाळा, महाविद्यालयांमध्ये पालि भाषा वर्ग सुरु आहेत. व सातत्याने पालि भाषेची मागणी वाढत आहे.
- ३) बार्टी या संस्थेमध्ये पालि भाषेचे अनुवादक म्हणून संधी आहे.
- ४) पुस्तक निर्मिती जनसामान्यांच्या भाषेमध्ये पालि साहित्य अनुवादीत व प्रकशित करणे.
- ५) बौद्ध संस्कार विधी करीता संधी उपलब्ध आहेत.
- ६) आकाशवाणी दूरदर्शनवर उद्बोधन, मार्गदर्शन, कार्यास संधी उपलब्ध आहेत.
- ७) सैन्य दलामध्ये सैनिकांना मार्गदर्शन करण्यासाठी सैन्य धर्मगुरु पदावर मोठ्या प्रमाणात संधी उपलब्ध आहेत.
- ८) अनुवादक जागतिक स्तरावर पालि विषयाच्या आकर्षणाचा व आवडीचा विचार करता विविध देशामध्ये अनुवादाच्या संधी प्राप्त होऊ शकतात.
- ९) संपूर्ण पालि त्रिपिटक भाषांतर करण्याकरीता लहान लहान ग्रंथांच्या माध्यमाने भाषांतराच्या संधी उपलब्ध होतील.
- १०) विपस्यना संशोधन विन्यास इगतपुरी येथे अनुवाद लिखन, प्रसार, प्रचार व संशोधनाच्या संधी उपलब्ध आहेत.
- ११) ऑनलाईन पालिभाषा शिकवणी वर्ग घेण्याची संधी प्राप्त होईल.
- १२) युट्युब च्या माध्यमाने पालिमाधील तत्वज्ञान, कथा, व गाथा यांचे पठन करून संधी प्राप्त होतील.
- १३) तानतनावाचे व्यवस्थापन करण्याकरीता विपस्यनाद्वारे रोजगार संधी उपलब्ध होईल.
- १४) विहार विहारामध्ये बुद्धाच्या धम्माचे ज्ञान सामान्य लोकांमध्ये पोहचवता येईल.
- १५) लेखन क्षेत्रामध्ये ग्रंथलेखन, कथालेखन, वृत्तपत्रलेखन, व लेखनाच्या संधी प्राप्त होतील.
- १६) धार्मिक स्थळे पर्यटनामध्ये मार्गदर्शक म्हणून संधी उपलब्ध होईल.
- १७) संशोधन - संशोधन करण्याकरीता भारत सरकार शिष्यवृत्ती लघुशोध प्रबंध, शोध प्रबंध करण्याकरीता संधी उपलब्ध होईल.
- १८) प्रेरक वक्ता – प्रबोधनात्मक कार्यामध्ये योग्य प्रबोधन करता येईल.
- १९) इतिहासाच्या दृष्टीने पालिसाहित्याचे फार महत्त्व आहे. तो सांस्कृतिक ठेवा पालि साहित्यामध्ये समाविष्ट आहे. त्याचा आजतागायत पर्यंत अभ्यास झालेला नाही.
- २०) धर्म व दर्शन या दृष्टीने पालि भाषेचे महत्त्व जन सामान्य लोकांना सांगता येईल.
- २१) प्राचीन काळामध्ये पालि साहित्यात जीवक नावाचा प्रसिद्ध वैद्य होता. त्याने अनेक भिक्षू राजे महाराजे व सामान्य व्यक्तींवर नैसर्गीक पध्दतीने सोप्या पध्दतीने उच्चार केलेले आहे. या सर्वांचा उल्लेख त्रिपिटकामध्ये वारंवार येतो. त्यामुळे वैद्यकीय क्षेत्रामध्ये विद्यार्थ्यांना फार लाभ होऊ शकतो.
- २२) भगवान बुद्धांनी कृषी व आर्थिक समस्येसंदर्भात अनेक ठिकाणी मार्गदर्शन केलेले आहे. त्यामुळे कृषीच्या व व्यापाऱ्यांच्या क्षेत्रामध्ये जाणाऱ्या विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन मिळू शकते.
- २३) टेलीग्राम व युट्युबच्या माध्यमातून सामान्य लोकांना पालिभाषेचे मार्गदर्शन करता येईल.
- २४) विविध स्पर्धा परीक्षामध्ये बौद्ध तत्वज्ञानावर विचारलेले प्रश्न सोडविण्यास मदत होते

Course Title	B.A.Part-I Semester-I
Course Title	Pali Prakrit Literature
Course Code	1055
Course Category	Discipline specific Core (DSC)
Type of Course	Theory
No. of Credits	Theory – 04
No. of Lectures	Theory-05
Course Assessment	End Term: 80 Marks (SEM) Internal – 20 Marks

अभ्यासक्रम

पालि प्राकृत वाङ्.मय सेमिस्टर-१

Sr.No		Content	Period
1.	Module-I	१) पालि भाषा व्याकरणाची आवश्यकता व महत्व २) भारतीय भाषेत पालि भाषा व साहित्याचा विकास ३) पालि भाषेचा इतर भाषेशी संबंध	१५
2	Module-II	१) मज्झिमनिकाय ग्रंथाचे स्वरूप व महत्व २) मखादेव सुत्त ३) वासेट्ठ सुत्त	१५
3	Module-III	१) धम्मपद या ग्रंथांचे स्वरूप व महत्व २) बुध्दवग्ग ३) तण्णावग्ग ४) जरावग्ग	१५
4	Module-IV	अंगुलीमालसुत्त , सुनित्थेर, आनंदत्थेर	०५
		Skill Enhancement Module	
5	Module-V	१) पालि भाषा संभाषण, संवाद कौशल्य आत्मसात करणे २) दैनंदिन जिवनात धम्मपदातील गाथांचा अभ्यास करून पठन कौशल्य लेखन कौशल्य वाचन कौशल्य आत्मसात करणे. ३) आधुनिक काळात संगणकाचा उपयोग करणे.	१०

संदर्भ ग्रंथ

- १) पालि साहित्य का इतिहास, भरतसिंह उपाध्याय, मोतीलाल बनारसीदास, नवी दिल्ली.
- २) पालि भाषा और साहित्य , इंद्रजित शास्त्री , हिंदी माध्यम कार्यान्वय, निर्देशालय दिल्ली विश्वविद्यालय, दर्यागंज नवी दिल्ली ११८७
- ३) मज्झिमनिकाय पालि : नालंदा महाविहार, विहार
- ४) मज्झिमनिकाय हिन्दी, अनु. : राहुल सांस्कृत्यायन
- ५) मज्झिमनिकाय अनु. : डॉ.विमलकीर्ती, प्रकाशन प्रगतिवादी प्रकाशन, २९, नागपूर.
- ६) धम्मपद , नालंदा संस्करण इगतपुरी
- ७) धम्मपद डॉ.आर.जे.वानखडे, सुगम प्रकाशन, अमरावती.
- ८) व्याकरण – भिखू धर्मरक्षित
- ९) व्याकरण – डॉ.विमलकीर्ती
- १०) निवडक गद्य पद्य
- ११) थेरगाथा पाली - स.ना.गोयंका विपस्यना विशोधन विन्यास, इगतपुरी १९९५

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

पालि आणि प्राकृत कौशल्ये विकास अभ्यासक्रम

Ability Enhancement Course-I

शैक्षणिक वर्ष - २०२२-२३ पासून

बी.ए.भाग-१, सत्र-१

पाली आणि प्राकृत (ऐच्छिक) भाषिक कौशल्ये : संभाषण कौशल्ये'

उद्दिष्टे

१. विद्यार्थ्यांच्या भाषिक क्षमतांचा विकास करणे.
२. संभाषण कौशल्ये विकसित करणे.
३. पाली भाषेचे उपयोजन लक्षात घेणे.
४. विविध व्यवसायातील संधी लक्षात घेणे.
५. पाली भाषेच्या वैशिष्ट्यांची ओळख करून घेणे.

उपयोगिता

१. संभाषण कौशल्य विकासास सहाय्य होईल.
२. मराठी भाषा क्षमतेच्या वाढीस मदत होईल.
३. संभाषण क्षेत्राची दारे खुली होतील.
४. विविध व्यवसाय क्षेत्रात संधी उपलब्ध होईल.

अभ्यास घटक

व्यक्तित्व विकासासाठी : संभाषण व लेखनकौशल्ये' -

संभाषण कौशल्ये - एकूण तासिका-१५

(विद्यार्थ्यांनी महाविद्यालयातील कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन करणे, परिसरातील विशेष उल्लेखनीय व्यक्तीची मुलाखत घेणे आणि किमान सात ते दहा मिनिटे सार्वजनिक ठिकाणी भाषण करणे अपेक्षित आहे. यादृष्टीने नियोजन अपेक्षित आहे. १) विहार भेट २) दहा दिवशीय विपस्यना शिबीर किंवा आणापान शिबीर (विपस्यना केन्द्रावर जाऊन किंवा जवळच्या बुध्दविहाराजवळ जाऊन) ३) शुध्दलेखन ४) बौध्दस्थळाना भेटी देणे. ५) जवळच्या ऐतिहासिक लेण्यांचा अभ्यास

प्रश्नपत्रिकेचे प्रारूप - एकूणगुण २५

- १) अंतर्गत मूल्यांकन CA - २५ गुण
- २) घटक चाचणी - १ - १० गुण
- ३) गृहपाठ - - १० गुण
- ४) चर्चासत्र - - ०५ गुण

Part- A

PREMBLE

- १) पालिही विश्वातील अतिशय प्राचिन व समृद्ध भाषा आहे.
- २) व्यक्तिमत्व विकासाच्या दृष्टीने पालि भाषा अध्ययनाचा उपयोग अनेक उपदेशातून तथागत बुध्दांनी केला.
- ३) वैज्ञानिक दृष्टीकोणातून पालि साहित्य अतिशय महत्वाचे आहे.
- ४) आधुनिक संगणकाच्या युगामध्ये जागतिक पातळीवर पालि भाषेच्या अध्ययनात अत्यंत वाढ झालेली आहे.
- ५) याचा समाजातील सामान्य वर्ग व विद्यार्थ्यांना देखील पालिच्या ज्ञानसंग्रहाचा लाभ व्हावा या दृष्टीने पालि भाषेचे अध्ययन करण्याच्या दृष्टाने अत्यंत उपयुक्त आहे.

Programme outcomes (POs)

- १) गद्य पाठाचा उतान्यांचा अनुवाद करता येईल.
- २) गद्य पाठाचा सारांश स्वतःच्या शब्दात सादर करता येईल.
- ३) पद्य पाठातील गाथांचा अनुवाद करता येईल.
- ४) पद्य पाठाचे संदर्भासह स्पष्टीकरण करून सादर करता येईल.
- ५) संपूर्ण अभ्यासक्रमाचे सविस्तर अध्ययन करून वस्तुनिष्ठ प्रश्नांचे उत्तर देता येईल.
- ६) कौशल्यावर आधारित अभ्यासक्रमाची कौशल्य प्राप्त करता येईल.

Programme specific Objectives (PSOs)

- १) पालि भाषेचे अध्ययन व अध्यापन करून भाषेबद्दल आवड निर्माण करणे
- २) पालि भाषेतील गद्य व पद्य आणि भगवान बुध्दानी उपदेशीलेल्या वचनांचा तसेच विविध पैलूचा विद्यार्थ्यांना परिचय करून देणे.
- ३) आधुनिक काळात संगणकात पालिचा उपयोग करणे.
- ४) पालि भाषा संभाषणासाठी संभाषण, संवाद कौशल्य विद्यार्थ्यांमध्ये रुजविणे.
- ५) पालि ही केवळ प्राचिन भाषा नसून सध्याच्या काळात देखील भारतातच नाही तर जगामध्ये पालि साहित्याचा अभ्यास होत आहे.

पालि विषयामध्ये रोजगाराच्या विविध संधी

- १) पालि भाषेचा वैज्ञानिक पध्दतीने अभ्यास केला तर आपली वर्तमान भाषा समजण्यास मदत होते. श्रीलंका ब्रम्हदेश, कंबोडीया आणि लाओस येथील भाषांवर सुध्दा पालि भाषेचा प्रभाव आहे. त्यामुळेच भारतीय विद्यार्थ्यांना या देशांसोबत भारतीय संस्कृती संबंधी विचारांचे आदान प्रदान करता येईल.
- २) शिक्षक व प्राध्यापक शासकीय व निमशासकीय स्थरावर शाळा, महाविद्यालयामध्ये पालि भाषा वर्ग सुरु आहेत. व सातत्याने पालि भाषेची मागणी वाढत आहे.
- ३) बार्टी या संस्थेमध्ये पालि भाषेचे अनुवादक म्हणून संधी आहे.
- ४) पुस्तक निर्मिती जनसामान्यांच्या भाषेमध्ये पालि साहित्य अनुवादीत व प्रकशित करणे.
- ५) बौध्द संस्कार विधी करीता संधी उपलब्ध आहेत.
- ६) आकाशवाणी दूरदर्शनवर उद्बोधन, मार्गदर्शन, कार्यास संधी उपलब्ध आहेत.
- ७) सैन्य दलामध्ये सैनिकांना मार्गदर्शन करण्यासाठी सैन्य धर्मगुरु पदावर मोठ्या प्रमाणात संधी उपलब्ध आहेत.
- ८) अनुवादक जागतिक स्थरावर पालि विषयाच्या आकर्षणाचा व आवडीचा विचार करता विविध देशामध्ये अनुवादाच्या संधी प्राप्त होऊ शकतात.
- ९) संपूर्ण पालि त्रिपिटक भाषांतर करण्याकरीता लहान लहान ग्रंथाच्या माध्यमाने भाषांतराच्या संधी उपलब्ध होतील.
- १०) विपस्थना संशोधन विन्यास इगतपुरी येथे अनुवाद लिखन, प्रसार, प्रचार व संशोधनाच्या संधी उपलब्ध आहेत.
- ११) ऑनलाईन पालिभाषा शिकवणी वर्ग घेण्याची संधी प्राप्त होईल.
- १२) युट्युब च्या माध्यमाने पालीमधील तत्वज्ञान, कथा, व गाथा यांचे पठन करून संधी प्राप्त होतील.
- १३) तानतनावाचे व्यवस्थापन करण्याकरीता विपस्थनाद्वारे रोजगार संधी उपलब्ध होईल.
- १४) विहार विहारामध्ये बुध्दाच्या धम्माचे ज्ञान सामान्य लोकांमध्ये पोहचवता येईल.
- १५) लेखन क्षेत्रामध्ये ग्रंथलेखन, कथालेखन, वृत्तपत्रलेखन, व लेखनाच्या संधी प्राप्त होतील.
- १६) धार्मिक स्थळे पर्यटनामध्ये मार्गदर्शक म्हणून संधी उपलब्ध होईल.
- १७) संशोधन - संशोधन करण्याकरीता भारत सरकार शिष्यवृत्ती लघुशोध प्रबंध, शोध प्रबंध करण्याकरीता संधी उपलब्ध होईल.
- १८) प्रेरक वक्ता - प्रबोधनात्मक कार्यामध्ये योग्य प्रबोधन करता येईल.
- १९) इतिहासाच्या दृष्टीने पालिसाहित्याचे फार महत्त्व आहे. तो सांस्कृतिक ठेवा पालि साहित्यामध्ये समाविष्ट आहे. त्याचा आजतागायत पर्यंत अभ्यास झालेला नाही.
- २०) धर्म व दर्शन या दृष्टीने पालि भाषेचे महत्त्व जन सामान्य लोकांना सांगता येईल.
- २१) प्राचीन काळामध्ये पालि साहित्यात जीवक नावाचा प्रसिध्द वैद्य होता. त्याने अनेक भिक्षू राजे महाराजे व सामान्य व्यक्तींवर नैसर्गीक पध्दतीने सोप्या पध्दतीने उच्चार केलेले आहे. या सर्वांचा उल्लेख त्रिपिटकामध्ये वारंवार येतो. त्यामुळे वैद्यकीय क्षेत्रातील विद्यार्थ्यांना फार लाभ होऊ शकतो.
- २२) भगवान बुध्दांनी कृषी व आर्थीक समस्यासंदर्भात अनेक ठिकाणी मार्गदर्शन केलेले आहे. त्यामुळे कृषीच्या व व्यापाऱ्यांच्या क्षेत्रामध्ये जाणाऱ्या विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन मिळू शकते.
- २३) टेलीग्राम व युट्युबच्या माध्यमातून सामान्य लोकांना पालिभाषेचे मार्गदर्शन करता येईल.
- २४) विविध स्पर्धा परीक्षामध्ये बौध्द तत्वज्ञानावर विचारलेले प्रश्न सोडविण्यास मदत होते.

--5--
Part- B

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati
Syllabus Prescribed Under Choice Based Credit System
Session - 2022-2023 Semester-II
Faculty – Humanities Programme B.A. Course /Subject (Pali & Prakrit) Literature

Course Title	Suttnipat
Course Title	Pali Prakrit Literature
Course Code	1055
Course Category	Discipline specific Core (DSC)
Type of Course	Theory
No. of Credits	Theory – 04
No. of Lectures	Theory-05
Course Assessment	End Term: 80 Marks (SEM) Internal – 20 Marks

अभ्यासक्रम
पालि प्राकृत वाड.मय सेमिस्टर-२

Sr.No		Content	Period
1.	Module-I	१) सुत्तनिपात ग्रंथातील सुत्ताचा परिचय २) सुत्तनिपात ग्रंथातील सुत्ताचा परिचय ३) सुत्तनिपात ग्रंथातील तथागताचे महत्त्व	१५
2	Module-II	१) धनियसुत्त (उरगसुत्त) २) कसिभाद्वाज सुत्त ३) पराभव सुत्त	१५
3	Module-III	१) रत्तनसुत्त २) महामंगलसुत्त धम्मचरियसुत्त	१५
4	Module-IV	अनिच्च, दुक्ख, अनत्त (तिलख्खन) प्रतित्य समूत्पाद, आर्यअष्टांगिक मार्ग Skill Enhancement Module	०५
5	Module-V	कौशल्यावर आधारित उपक्रम पालि गाथा अनुवाद कौशल्य पालि मधील घोषणा, लेखन कौशल्य	१०

संदर्भ ग्रंथ

- १) संपादित तथा अनुवादक डॉ.भिथक धर्मरक्षीत, सुत्तनिपात, मोतीलाल बनारशीदास पाबर्नशर्स प्राईवेट लिमीटेड, दिल्ली.
- २) धर्मानंद कोसंबी, सुत्तनिपात
- ३) अनु.प्रा.मदना एम.सत्यपाक प्रा. भिमराव गायकवाड, सुत्तनिपात, प्रकाशन भारतीय बौद्ध ज्ञान आलेकार शिक्षण संस्था, मुळावा. जि.यवतमाळ.
- ४) संपादित डॉ.द्वारकादास शास्त्री सुत्तनिपातपालि, खुदकपाठपालि बौद्ध भारती प्रकाशन, वाराणशी
- ५) सुत्तनिपात, डॉ.विमलकीर्ती, सम्यक प्रकाशन, दिल्ली
- ६) सुत्तनिपात, इसारा प्रकाशन नवी दिल्ली. २०२१

--६--

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती
पालि आणि प्राकृत कौशल्ये विकास अभ्यासक्रम

Ability Enhancement Course-II

शैक्षणिक वर्ष - २०२२-२३ पासून

बी.ए.भाग-१, सत्र-२

पाली आणि प्राकृत (ऐच्छिक) भाषिक कौशल्ये : संभाषण कौशल्ये'

उद्दिष्टे

१. विद्यार्थ्यांच्या भाषिक क्षमतांचा विकास करणे.
२. संभाषण कौशल्ये विकसित करणे.
३. पाली भाषेचे उपयोजन लक्षात घेणे.
४. विविध व्यवसायातील संधी लक्षात घेणे.
५. पाली भाषेच्या वैशिष्ट्यांची ओळख करून घेणे.

उपयोगिता

१. संभाषण कौशल्य विकासाला सहाय्य होईल.
२. मराठी भाषा क्षमतेच्या वाढीस मदत होईल.
३. संभाषण क्षेत्राची दारे खुली होतील.
४. विविध व्यवसाय क्षेत्रात संधी उपलब्ध होईल.

अभ्यास घटक

व्यक्तित्व विकासासाठी : संभाषण व लेखनकौशल्ये' -

संभाषण कौशल्ये - एकूण तासिका-१५

(विद्यार्थ्यांनी महाविद्यालयातील कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन करणे, परिसरातील विशेष उल्लेखनीय व्यक्तीची मुलाखत घेणे आणि किमान सात ते दहा मिनिटे सार्वजनिक ठिकाणी भाषण करणे अपेक्षित आहे. यादृष्टीने नियोजन अपेक्षित आहे. १) विहार भेट
२) दहा दिवशीय विपस्यना शिबीर किंवा आणापान शिबीर (विपस्यना केन्द्रावर जाऊन किंवा जवळच्या बुध्दविहाराजवळ जाऊन)
३) शुध्दलेखन ४) बौध्दस्थळाना भेटी देणे. ५) जवळच्या ऐतिहासिक लेण्यांचा अभ्यास

प्रश्नपत्रिकेचे प्रारूप - एकूणगुण २५

- १) अंतर्गत मूल्यांकन CA - २५ गुण
- २) घटक चाचणी - १ - १० गुण
- ३) गृहपाठ - - १० गुण
- ४) चर्चासत्र - - ०५ गुण

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati
Syllabus Prescribed Under Choice Based Credit System
Session - 2022-2023 Semester-I

Faculty – Humanities Programme B.A. Course /Subject (Pali & Prakrit) Compulsory

Part- A

प्रस्तावना :- पालिभाषा ही भारतातील अत्यंत प्राचीन भाषा आहे. बुद्धाचे तत्वज्ञान जाणून घेण्यासंबंधीचे महत्वाचे साहित्य पालि भाषेत आहे. भगवान बुद्धाचे जीवन, त्यांची जीवनचर्या, त्यांचे आदर्श जीवन, त्यांची बुद्धत्व प्राप्ती, त्यांनी केलेले धम्मचक्र प्रवर्तन, भिक्खू संघाची स्थापना, भिक्खूनी संघाची स्थापना, जातक कथांच्या माध्यमातून बोधीसत्त्वाच्या कथा मनोरंजनासह, ज्ञानरंजनासह, सर्वांगीन व्यक्तीमत्त्व विकासाच्या दृष्टीने मानवीमूल्य जोपासण्याच्या दृष्टीने नैतिक मूल्यावर आधारित पालिभाषेच्या अध्ययनाचा विविधांगी उपयोग आहे. मनोवैज्ञानिक, समाजशास्त्रीय आणि आधुनिक विज्ञानाच्या दृष्टीने देखील ही भाषा समृद्ध आहे. सध्याच्या संगणकीय युगात जागतिक पातळीवर पालिभाषेच्या अध्यायन अध्यापनात वाढत असलेली रुची पाहता आपल्या विद्यापीठांना देखील ज्या अफाट ज्ञान संग्रहाचा लाभ व्हावा, या दृष्टीने पाली भाषेचे अध्ययन अत्यंत उपयुक्त आहे.

Course Outcomes (POs)

- १) गद्य पाठाच्या उताऱ्यांचा अनुवाद करता येईल
- २) गद्य पाठांचा सारांश स्वतःच्या शब्दात लिहणे शक्य होईल.
- ३) पद्य पाठातील गाथांचे संदर्भासह भाषांतर व स्पष्टीकरण करता येईल.
- ४) पद्य पाठातील गाथांना अभ्यासून सारांश सादर करता येईल.
- ५) संपूर्ण अभ्यासक्रमाचे चिकित्सक अभ्यासकरून वस्तुनिष्ठ व टिपणात्मक प्रश्नांची उत्तरे देता येईल.
- ६) कौशल्य आधारित अभ्यासक्रमांची कौशल्य प्राप्त होतील.
- ७) गद्य व पद्य पाठाच्या अध्ययनामुळे वैज्ञानिक दृष्टी प्राप्त होईल.

Programme Specific Objective (PSOs)

- १) पालि भाषेचे अध्ययन करून त्या भाषेबद्दल आवड निर्माण करणे.
- २) पालि भाषेतील तत्वज्ञान गद्य व पद्य अशा विविध पैलूंचा विद्यार्थ्यांना परिचय करून देणे.
- ३) पालि भाषेतील उच्चतम नैतिकमूल्य, स्त्री व पुरुष समानता, संगणकीय पालि अशा आधुनिक विषयावर जाणीव करून देणे.
- ४) पालि भाषा ही प्राचीन भाषा असली तरी सुद्धा आजच्या काळात त्याभाषेत विविध अंगाने साहित्य निर्मीती होत आहे. त्यावर आधारित पाठाच्या माध्यमातून अधोरेखित करणे या अभ्यासक्रमाचे एक महत्त्व पूर्ण उद्दीष्ट आहे.

पालि विषयामध्ये रोजगाराच्या विविध संधी

- १) पालि भाषेचा वैज्ञानिक पध्दतीने अभ्यास केला तर आपली वर्तमान भाषा समजण्यास मदत होते. श्रीलंका ब्रम्हदेश, कंबोडीया आणि लाओस येथील भाषांवर सुद्धा पालि भाषेचा प्रभाव आहे. त्यामुळेच भारतीय विद्यार्थ्यांना या देशांसोबत भारतीय संस्कृती संबंधी विचारांचे आदान प्रदान करता येईल.
- २) शिक्षक व प्राध्यापक शासकीय व निमशासकीय स्तरावर शाळा, महाविद्यालयांमध्ये पालि भाषा वर्ग सुरु आहेत. व सातत्याने पाली भाषेची मागणी वाढत आहे.
- ३) बार्टी या संस्थेमध्ये पाली भाषेचे अनुवादक म्हणून संधी आहे.
- ४) पुस्तक निर्मिती जनसामान्यांच्या भाषेमध्ये पालि साहित्य अनुवादीत व प्रकशित करणे.
- ५) बौद्ध संस्कार विधी करीता संधी उपलब्ध आहेत.
- ६) आकाशवाणी दूरदर्शनवर उद्बोधन, मार्गदर्शन, कार्यास संधी उपलब्ध आहेत.
- ७) सैन्य दलामध्ये सैनिकांना मार्गदर्शन करण्यासाठी सैन्य धर्मगुरु पदावर मोठ्या प्रमाणात संधी उपलब्ध आहेत.
- ८) अनुवादक जागतिक स्तरावर पालि विषयाच्या आकर्षणाचा व आवडीचा विचार करता विविध देशामध्ये अनुवादाच्या संधी प्राप्त होऊ शकतात.
- ९) संपूर्ण पालि त्रिपिटक भाषांतर करण्याकरीता लहान लहान ग्रंथांच्या माध्यमाने भाषांतराच्या संधी उपलब्ध होतील.
- १०) विपस्यना संशोधन विन्यास इगतपुरी येथे अनुवाद लिखान, प्रसार, प्रचार व संशोधनाच्या संधी उपलब्ध आहेत.
- ११) ऑनलाईन पालिभाषा शिकवणी वर्ग घेण्याची संधी प्राप्त होईल.
- १२) युट्युब च्या माध्यमाने पालीमधील तत्वज्ञान, कथा, व गाथा यांचे पठन करून संधी प्राप्त होतील.
- १३) तानतनावाचे व्यवस्थापन करण्याकरीता विपस्यनाद्वारे रोजगार संधी उपलब्ध होईल.
- १४) विहार विहारामध्ये बुद्धाच्या धम्माचे ज्ञान सामान्य लोकांमध्ये पोहचवता येईल.
- १५) लेखन क्षेत्रामध्ये ग्रंथलेखन, कथालेखन, वृत्तपत्रलेखन, व लेखनाच्या संधी प्राप्त होतील.
- १६) धार्मिक स्थळे पर्यटनामध्ये मार्गदर्शक म्हणून संधी उपलब्ध होईल.
- १७) संशोधन - संशोधन करण्याकरीता भारत सरकार शिष्यवृत्ती लघुशोध प्रबंध, शोध प्रबंध करण्याकरीता संधी उपलब्ध होईल.
- १८) प्रेरक वक्ता – प्रबोधनात्मक कार्यामध्ये योग्य प्रबोधन करता येईल.
- १९) इतिहासाच्या दृष्टीने पालिसाहित्याचे फार महत्त्व आहे. तो सांस्कृतिक ठेवा पालि साहित्यामध्ये समाविष्ट आहे. त्याचा आजतागायत पर्यंत अभ्यास झालेला नाही.
- २०) धर्म व दर्शन या दृष्टीने पाली भाषेचे महत्त्व जन सामान्य लोकांना सांगता येईल.
- २१) प्राचीन काळामध्ये पाली साहित्यात जीवक नावाचा प्रसिद्ध वैद्य होता. त्याने अनेक भिक्खू राजे महाराजे व सामान्य व्यक्तींवर नैसर्गिक पध्दतीने सोप्या पध्दतीने उच्चार केलेले आहे. या सर्वांचा उल्लेख त्रिपिटकामध्ये वारंवार येतो. त्यामुळे वैद्यकीय क्षेत्रातील विद्यार्थ्यांना फार लाभ होऊ शकतो.
- २२) भगवान बुद्धांनी कृषी व आर्थिक समस्येसंदर्भात अनेक ठिकाणी मार्गदर्शन केलेले आहे. त्यामुळे कृषीच्या व व्यापाऱ्यांच्या क्षेत्रामध्ये जाणाऱ्या विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन मिळू शकते.
- २३) टेलीग्राम व युट्युबच्या माध्यमातून सामान्य लोकांना पालिभाषेचे मार्गदर्शन करता येईल.
- २४) विविध स्पर्धा परीक्षामध्ये बौद्ध तत्वज्ञानावर विचारलेले प्रश्न सोडविण्यास मदत होते.

Part-B

Syllabus Prescribed Under Choice Based Credit System

Session - 2022-2023 Semester-I

Faculty – Humanities Programme B.A. Course /Subject (Pali & Prakrit) Compulsory

Faculty	Humanities
Programme	Pali & Prakrit (Compulsory)
Course Code	1016
Type of Course	Theory
No. of Credits	Theory – 3
Course Assessment B.A.Part-I Sem.I	End Term: 80 Marks (SEM) Internal – 20 Marks
No. of Lectures	Theory-04
Course Title Sem-I	जातक कथा व घम्मपद

अभ्यासक्रम

पालि प्राकृत आवश्यक सेमिस्टर-१

Sr.No		Content	Period
1.	Module-I	अ) पालि भाषा परिचय १) पालि शब्दाची उत्पत्ती व अर्थ २) पाली शब्दाचा व पाली भाषेचा विकास ३) पालि भाषेचा उगम ४) पाली भाषा अध्ययनाचे महत्त्व	१४
2	Module-II	ब) जातक कथा १) जातक ग्रंथाचे स्वरूप व महत्त्व २) कुरंगमिग जातक ३) सिलविमंसण जातक ४) बक जातक	१४
3	Module-III	क) खुद्दकपाठ १) खुद्दकपाठ व ग्रंथाचे स्वरूप व महत्त्व २) सरणत्तय ३) दससिक्खापद ४) महामंगलसुत्त	१४
4	Module-IV	अकीप्ती चरिया, शिवीराज चरिया, मातंगचरिया. Skill Enhancement Module	०५
5	Module-V	कौशल्यावर आधारित उपक्रम – १) पालि भाषेत माध्यम भाषेचा अनुवाद करता येईल २) बहुभाषा परिचय करण्याची जिज्ञासा निर्माण होईल ३) पालि त्रिपिटक साहित्यातील भावार्थ समजून घेता येईल ४) जातक पालि कथन कौशल्य व लेखन. ५) गाथा पठन कौशल्य.	०५

संदर्भ ग्रंथ

- १) पालि साहित्याचा इतिहास- डॉ.भरतसिंह उपाध्याय, हिन्दी साहित्य सम्मेलन, प्रयाग, २०००
- २) पालि साहित्याचा इतिहास - राहुल सांस्कृत्यायन , हिन्दी साहित्य सम्मेलन, उत्तर प्रदेश लखनऊ २००३
- ३) पालि साहित्याचा संक्षिप्त इतिहास- डॉ.बालाजी गवाळे, शौर्य प्रकाशन, नागपूर.
- ४) पालि व्याकरण – डॉ.विमलकीर्ती प्रगतीवादी प्रकाशन, नागपूर.
- ५) पालि जातक कथा – नव नालंदा महाविहार नालंदा.
- ६) पाली जातक कथा हिंदी अनुवाद- डॉ.भदंत आनंद कौसल्यायन
- ७) खुद्दकपाठ पालि - नव नालंदा महाविहार नालंदा.
- ८) खुद्दकपाठ पालि हिंदी – द्वारिकादास शास्त्री, बौध्द भारती प्रकाशन, वाराणशी
- ९) पालि भाषा कौशल्य – डॉ.बालाजी गवाळे, सारनाथ प्रकाशन, परभणी २०१७
- १०) पालि आवश्यक - श्रीकृपा प्रिंटर्स अँड स्टेशनर्स पब्लिकेशन, अमरावती.
- ११) चरियापिटक पालि - स्वामी द्वारिकादास शास्त्री बौध्द भारती आकार ग्रंथमाला , दिल्ली.
- १२) सुत्तनिपात पालि - स.ना.गोयंका विपस्यना विशोधन, विन्यास, इंगतपूरी , नाशिक

--३--

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती
पालि आणि प्राकृत कौशल्ये विकास अभ्यासक्रम
Ability Enhancement Course-I
शैक्षणिक वर्ष - २०२२-२३ पासून
बी.ए.भाग-१, सत्र-१
पाली आणि प्राकृत (ऐच्छिक) भाषिक कौशल्ये : संभाषण कौशल्ये'

उद्दिष्टे

१. विद्यार्थ्यांच्या भाषिक क्षमतांचा विकास करणे.
२. संभाषण कौशल्ये विकसित करणे.
३. पाली भाषेचे उपयोजन लक्षात घेणे.
४. विविध व्यवसायातील संधी लक्षात घेणे.
५. पाली भाषेच्या वैशिष्ट्यांची ओळख करून घेणे.

उपयोगिता

१. संभाषण कौशल्य विकासाला सहाय्य होईल.
२. मराठी भाषा क्षमतेच्या वाढीस मदत होईल.
३. संभाषण क्षेत्राची दारे खुली होतील.
४. विविध व्यवसाय क्षेत्रात संधी उपलब्ध होईल.

अभ्यास घटक

व्यक्तित्व विकासासाठी : संभाषण व लेखनकौशल्ये' -

संभाषण कौशल्ये - एकूण तासिका-१५

(विद्यार्थ्यांनी महाविद्यालयातील कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन करणे, परिसरातील विशेष उल्लेखनीय व्यक्तीची मुलाखत घेणे आणि किमान सात ते दहा मिनिटे सार्वजनिक ठिकाणी भाषण करणे अपेक्षित आहे. यादृष्टीने नियोजन अपेक्षित आहे. १) विहार भेट
२) दहा दिवशीय विपस्यना शिबीर किंवा आणापान शिबीर (विपस्यना केन्द्रावर जाऊन किंवा जवळच्या बुध्दविहाराजवळ जाऊन)
३) शुध्दलेखन ४) बौध्दस्थळाना भेटी देणे. ५) जवळच्या ऐतिहासिक लेण्यांचा अभ्यास

प्रश्नपत्रिकेचे प्रारूप - एकूणगुण २५

- ५) अंतर्गत मूल्यांकन CA - २५ गुण
६) घटक चाचणी	- १	- १० गुण
७) गृहपाठ	-	- १० गुण
८) चर्चासत्र	-	- ०५ गुण

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati
Syllabus Prescribed Under Choice Based Credit System
Session - 2022-2023 Semester-II
Faculty – Humanities Programme B.A. Course /Subject (Pali & Prakrit) Compulsory
Part- A

प्रस्तावना :- पालिभाषा ही भारतातील अत्यंत प्राचीन भाषा आहे. बुद्धाचे तत्वज्ञान जाणून घेण्यासंबंधीचे महत्वाचे साहित्य पालि भाषेत आहे. भगवान बुद्धाचे जीवन, त्यांची जीवनचर्या, त्यांचे आदर्श जीवन, त्यांची बुद्धत्व प्राप्ती, त्यांनी केलेले धम्मचक्र प्रवर्तन, भिक्खू संघाची स्थापना, भिक्खूनी संघाची स्थापना, जातक कथांच्या माध्यमातून बोधीसत्त्वाच्या कथा मनोरंजनासह, ज्ञानरंजनासह, सर्वांगीन व्यक्तीमत्त्व विकासाच्या दृष्टीने मानवीमूल्य जोपासण्याच्या दृष्टीने नैतिक मूल्यावर आधारित पालिभाषेच्या अध्ययनाचा विविधांगी उपयोग आहे. मनोवैज्ञानिक, समाजशास्त्रीय आणि आधुनिक विज्ञानाच्या दृष्टीने देखील ही भाषा समृद्ध आहे. सध्याच्या संगणकीय युगात जागतिक पातळीवर पालिभाषेच्या अध्ययन अध्यापनात वाढत असलेली रुची पाहता आपल्या विद्यापीठांना देखील ज्या अफाट ज्ञान संग्रहाचा लाभ व्हावा, या दृष्टीने पाली भाषेचे अध्ययन अत्यंत उपयुक्त आहे.

Course Outcomes (POs)

- १) गद्य पाठाच्या उताऱ्यांचा अनुवाद करता येईल
- २) गद्य पाठांचा सारांश स्वतःच्या शब्दात लिहणे शक्य होईल.
- ३) पद्य पाठातील गाथांचे संदर्भासह भाषांतर व स्पष्टीकरण करता येईल.
- ४) पद्य पाठातील गाथांना अभ्यासून सारांश सादर करता येईल.
- ५) संपूर्ण अभ्यासक्रमाचे चिकित्सक अभ्यासकरून वस्तुनिष्ठ व टिपणात्मक प्रश्नांची उत्तरे देता येईल.
- ६) कौशल्य आधारित अभ्यासक्रमांची कौशल्य प्राप्त होतील.
- ७) गद्य व पद्य पाठाच्या अध्ययनामुळे वैज्ञानिक दृष्टी प्राप्त होईल.

Programme Specific Objective (PSOs)

- १) पालि भाषेचे अध्ययन करून त्या भाषेबद्दल आवड निर्माण करणे.
- २) पालि भाषेतील तत्वज्ञान गद्य व पद्य अशा विविध पैलूंचा विद्यार्थ्यांना परिचय करून देणे.
- ३) पालि भाषेतील उच्चतम नैतिकमूल्य, स्त्री व पुरुष समानता, संगणकीय पालि अशा आधुनिक विषयावर जाणीव करून देणे.
- ४) पालि भाषा ही प्राचीन भाषा असली तरी सुध्दा आजच्या काळात त्याभाषेत विविध अंगाने साहित्य निर्माती होत आहे. त्यावर आधारित पाठाच्या माध्यमातून अधोरेखित करणे या अभ्यासक्रमाचे एक महत्त्व पूर्ण उद्दीष्ट आहे.

पालि विषयामध्ये रोजगाराच्या विविध संधी

- १) पालि भाषेचा वैज्ञानिक पध्दतीने अभ्यास केला तर आपली वर्तमान भाषा समजण्यास मदत होते. श्रीलंका ब्रम्हदेश, कंबोडीया आणि लाओस येथील भाषांवर सुध्दा पालि भाषेचा प्रभाव आहे. त्यामुळेच भारतीय विद्यार्थ्यांना या देशांसोबत भारतीय संस्कृती संबंधी विचारांचे आदान प्रदान करता येईल.
- २) शिक्षक व प्राध्यापक शासकीय व निमशासकीय स्थरावर शाळा, महाविद्यालयांमध्ये पालि भाषा वर्ग सुरु आहेत. व सातत्याने पाली भाषेची मागणी वाढत आहे.
- ३) बार्टी या संस्थेमध्ये पाली भाषेचे अनुवादक म्हणून संधी आहे.
- ४) पुरस्तक निर्मिती जनसामान्यांच्या भाषेमध्ये पालि साहित्य अनुवादीत व प्रकशित करणे.
- ५) बौद्ध संस्कार विधी करीता संधी उपलब्ध आहेत.
- ६) आकाशवाणी दूरदर्शनवर उद्बोधन, मार्गदर्शन, कार्यास संधी उपलब्ध आहेत.
- ७) सैन्य दलामध्ये सैनिकांना मार्गदर्शन करण्यासाठी सैन्य धर्मगुरु पदावर मोठ्या प्रमाणात संधी उपलब्ध आहेत.
- ८) अनुवादक जागतिक स्थरावर पालि विषयाच्या आकर्षणाचा व आवडीचा विचार करता विविध देशामध्ये अनुवादाच्या संधी प्राप्त होऊ शकतात.
- ९) संपूर्ण पालि त्रिपिटक भाषांतर करण्याकरीता लहान लहान ग्रंथांच्या माध्यमाने भाषांतराच्या संधी उपलब्ध होतील.
- १०) विपस्यना संशोधन विन्यास इगतपुरी येथे अनुवाद लिखान, प्रसार, प्रचार व संशोधनाच्या संधी उपलब्ध आहेत.
- ११) ऑनलाईन पालिभाषा शिकवणी वर्ग घेण्याची संधी प्राप्त होईल.
- १२) युट्युब च्या माध्यमाने पालीमधील तत्वज्ञान, कथा, व गाथा यांचे पठन करून संधी प्राप्त होतील.
- १३) तानतनावाचे व्यवस्थापन करण्याकरीता विपस्यनाद्वारे रोजगार संधी उपलब्ध होईल.
- १४) विहार विहारामध्ये बुद्धाच्या धम्माचे ज्ञान सामान्य लोकांमध्ये पोहचवता येईल.
- १५) लेखन क्षेत्रामध्ये ग्रंथलेखन, कथालेखन, वृत्तपत्रलेखन, व लेखनाच्या संधी प्राप्त होतील.
- १६) धार्मिक स्थळे पर्यटनामध्ये मार्गदर्शक म्हणून संधी उपलब्ध होईल.
- १७) संशोधन - संशोधन करण्याकरीता भारत सरकार शिष्यवृत्ती लघुशोध प्रबंध, शोध प्रबंध करण्याकरीता संधी उपलब्ध होईल.
- १८) प्रेरक वक्ता - प्रबोधनात्मक कार्यामध्ये योग्य प्रबोधन करता येईल.
- १९) इतिहासाच्या दृष्टीने पालिसाहित्याचे फार महत्त्व आहे. तो सांस्कृतिक ठेवा पालि साहित्यामध्ये समाविष्ट आहे. त्याचा आजतागायत पर्यंत अभ्यास झालेला नाही.
- २०) धर्म व दर्शन या दृष्टीने पाली भाषेचे महत्त्व जन सामान्य लोकांना सांगता येईल.
- २१) प्राचीन काळामध्ये पाली साहित्यात जीवक नावाचा प्रसिद्ध वैद्य होता. त्याने अनेक भिक्षू राजे महाराजे व सामान्य व्यक्तींवर नैसर्गिक पध्दतीने सोप्या पध्दतीने उच्चार केलेले आहे. या सर्वांचा उल्लेख त्रिपिटकामध्ये वारंवार येतो. त्यामुळे वैद्यकीय क्षेत्रातील विद्यार्थ्यांना फार लाभ होऊ शकतो.
- २२) भगवान बुद्धांनी कृषी व आर्थीक समस्येसंदर्भात अनेक ठिकाणी मार्गदर्शन केलेले आहे. त्यामुळे कृषीच्या व व्यापाऱ्यांच्या क्षेत्रामध्ये जाणाऱ्या विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन मिळू शकते.
- २३) टेलीग्राम व युट्युबच्या माध्यमातून सामान्य लोकांना पालिभाषेचे मार्गदर्शन करता येईल.
- २४) विविध स्पर्धा परीक्षांमध्ये बौद्ध तत्वज्ञानावर विचारलेले प्रश्न सोडविण्यास मदत होते.

-5-
Part-B

Syllabus Prescribed Under Choice Based Credit System
Session - 2022-2023 Semester-II
Faculty – Humanities Programme B.A. Course /Subject (Pali & Prakrit) Compulsory

Faculty	Humanities
Programme	Pali & Prakrit (Compulsory)
Course Code	1016
Type of Course	Theory
No. of Credits	Theory – 03
Course Assessment B.A.Part-I Sem.I	End Term: 80 Marks (SEM) Internal – 20 Marks
No. of Lectures	Theory-04
Course Title Sem-II	जातक कथा व धम्मपद

अभ्यासक्रम
पालि प्राकृत आवश्यक सेमिस्टर-२

Sr.No		Content	Period
1.	Module-I	अ) पालि वर्णमाला १) पालि भाषा वर्णमाला २) व्यंजन ३) स्वर परिवर्तनाचे नियम ४) व्यंजन परिवर्तनाचे नियम	१४
2	Module-II	ब) जातक कथा १) सिंहचम्म जातक २) सुसुमार जातक ३) मनीचोर जातक ४) उलुक जातक	१४
3	Module-III	क) धम्मपद १) धम्मपद ग्रंथाचे महत्व व स्वरूप २) यमकवग्ग ३) चित्तवग्ग ४) अप्पमादवग्ग	१४
4	Module-IV	महामंगलसुत्त, कशीभारद्वाजसुत्त , धनियसुत्त - Skill Enhancement Module	०३
5	Module-V	कौशल्यावर आधारित उपक्रम – १) भाषा कौशल्य लेखन २) वर्ण विज्ञान (स्वर व व्यंजन) ३) पालि संवाद कौशल्य) ४) पालि लेखन कौशल्य ५) पालि वाचन कौशल्य	०३

संदर्भ ग्रंथ

- १) पालि साहित्याचा इतिहास- डॉ.भरतसिंह उपाध्याय, हिन्दी साहित्य सम्मेलन, प्रयाग, २०००
- २) पालि साहित्याचा इतिहास - राहुल सांस्कृत्यायन , हिन्दी साहित्य सम्मेलन, उत्तर प्रदेश लखनऊ २००३
- ३) पालि साहित्याचा संक्षिप्त इतिहास- डॉ.बालाजी गव्हाळे, शौर्य प्रकाशन, नागपूर.
- ४) पालि भाषेची ओळख- बालाजी गव्हाळे , शौर्य प्रकाशन, लातूर
- ५) पालि व्याकरण – डॉ.विमलकीर्ती प्रगतीवादी प्रकाशन, नागपूर. २०११
- ६) पालि जातक कथा – नव नालंदा महाविहार नालंदा.
- ७) पाली जातक कथा हिंदी अनुवाद- डॉ.भदंत आनंद कौशल्यायन
- 8) Pali Grammer Part-2 in Dr.Babasaheb Ambedkar Writing & speeches Vol.no.16
Published by Govt. of India
- 9) धम्मपद पालि मराठी, डॉ.विमलकीर्ती, दिक्षाभूमी संदेश, समता प्रकाशन, लष्करीबाग, नागपूर. २०१३
- 10) धम्मपद अनुवाद- डॉ.आर.जे.वानखडे, सुगम प्रकाशन, अमरावती.
- 11) पालि भाषा कौशल्य – डॉ.बालाजी गव्हाळे, सारनाथ प्रकाशन, परभणी २०१७
- 12) पालि आवश्यक - श्रीकृपा प्रिंटर्स अँड स्टेशनर्स पब्लिकेशन, अमरावती
- 13) सुत्तनिपात पालि- स.ना.गोयंका विपस्यना विशोधन, विन्यास, इगतपुरी, नाशिक

संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

पालि आणि प्राकृत कौशल्ये विकास अभ्यासक्रम

Ability Enhancement Course-II

शैक्षणिक वर्ष - २०२२-२३ पासून

बी.ए.भाग-१, सत्र-२

पाली आणि प्राकृत भाषिक कौशल्ये : संभाषण कौशल्ये'

उद्दिष्टे

१. विद्यार्थ्यांच्या भाषिक क्षमतांचा विकास करणे.
२. संभाषण कौशल्ये विकसित करणे.
३. पाली भाषेचे उपयोजन लक्षात घेणे.
४. विविध व्यवसायातील संधी लक्षात घेणे.
५. पाली भाषेच्या वैशिष्ट्यांची ओळख करून घेणे.

उपयोगिता

१. संभाषण कौशल्य विकासाला सहाय्य होईल.
२. पाली भाषा क्षमतेच्या वाढीस मदत होईल.
३. संभाषण क्षेत्राची दारे खुली होतील.
४. विविध व्यवसाय क्षेत्रात संधी उपलब्ध होईल.

अभ्यास घटक

'व्यक्तित्व विकासासाठी : संभाषण व लेखनकौशल्ये' -

संभाषण कौशल्ये - एकूण तासिका-१५

(विद्यार्थ्यांनी महाविद्यालयातील कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन करणे, परिसरातील विशेष उल्लेखनीय व्यक्तीची मुलाखत घेणे आणि किमान सात ते दहा मिनिटे सार्वजनिक ठिकाणी भाषण करणे अपेक्षित आहे. यादृष्टीने नियोजन अपेक्षित आहे. १) विहार भेट २) दहा दिवशीय विपस्यना शिबीर किंवा आणापान शिबीर (विपस्यना केन्द्रावर जाऊन किंवा जवळच्या बुध्दविहाराजवळ जाऊन) ३) शुध्दलेखन ४) बौध्दस्थळाना भेटी देणे. ५) जवळच्या ऐतिहासिक लेण्यांचा अभ्यास

प्रश्नपत्रिकेचे प्रारूप - एकूणगुण २५

अंतर्गत मूल्यांकन CA - २५ गुण

घटक चाचणी - १ - १० गुण

गृहपाठ - - १० गुण

चर्चासत्र - - ०५ गुण